

Δράση C2: Διαχείριση αποστραγγιστικών τάφρων

1η Τεχνική Αναφορά

Άγιος Γερμανός, Ιούνιος 2019

Συγγραφή αναφοράς

Ειρήνη Κουτσερή, Όλγα Αλεξάνδρου

Υπεύθυνος Παρακολούθησης Δράσεων Διαχείρισης

Χάρης Νικολάου

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά: Κουτσερή, Ε. & Ο. Αλεξάνδρου 2019. Διαχείριση αποστραγγιστικών τάφρων 2018 – 2019: 1^η Τεχνική Αναφορά. LIFE15 NAT/GR/000936, Εταιρία Προστασίας Πρεσπών, Αγ. Γερμανός.

Summary

Drainage ditch management is undertaken to reduce the risk of fires spreading into the reedbed and threatening important waterbird colonies. Appropriate environmental management of drainage ditches is expected to reduce fire events and could contribute to more effective drainage of farming land. The first period management was scheduled for February 2019, at the lower parts of four selected drainage ditches with a total length of 1500 m, where the drainage ditches join the reedbed. An amphibian cutting machine would be used for the management. Nevertheless, in February and March 2019 massive fires (more than 20 fire events that burnt around 300 ha) did not allow for the scheduled works to take place. For the upcoming period of 2019-2020 the time schedule will be adjusted and the drainage ditch cuttings are expected to take place between November 2019 and February 2020. The SPP will collaborate with the Management Body of the Prespa National Park and the Local Land Reclamation Service for the optimal implementation of the management and will make all necessary arrangements with the farmers in the adjacent areas.

A. Σύνοψη δράσεων διαχείρισης αποστραγγιστικών τάφρων για το 2019

A1. Διαχείριση αποστραγγιστικών τάφρων

Οι φωτιές που εξαπλώνονται στον καλαμιώνα αποτελούν απειλή για το υγροτοπικό σύστημα της λίμνης Μικρή Πρέσπα. Για τον περιορισμό των φωτιών και κυρίως για την προστασία σημαντικών ενδιαιτημάτων αναπαραγωγής προκύπτει ότι χρήζουν διαχείρισης περιοχές με υγροτοπική βλάστηση περιμετρικά της λίμνης Μικρή Πρέσπα, όπως οι αποστραγγιστικές τάφροι και καλαμιώνες σε βαθιά νερά, με τους εξής στόχους:

A. Δημιουργία ζωνών προστασίας των περιοχών αναπαραγωγής

Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE15 NAT/GR/000936 – Prespa Waterbirds προβλέπεται να δημιουργηθούν ζώνες προστασίας γύρω από περιοχές που φιλοξενούν αποικίες υδρόβιων πουλιών. Επίσης θα πρέπει να διατηρούνται καθαρές από βλάστηση οι περιοχές όπου οι καλαμιώνες της λίμνης ενώνονται με τους καλαμιώνες των αποστραγγιστικών έτσι ώστε να αποφεύγεται η εξάπλωση των φωτιών. Η δημιουργία αντιπυρικών ζωνών εντός του καλαμιώνα εντάσσεται στη δράση διαχείρισης της υγροτοπικής βλάστησης (βλ. σχετικές τεχνικές αναφορές της δράσης C1 του προγράμματος/Μαλακού, 2018, Κουτσερή, κ.α. 2019).

Ο καθαρισμός συγκεκριμένων αποστραγγιστικών τάφρων για τον περιορισμό της εξάπλωσης των φωτιών στον καλαμιώνα εντάσσεται σε ξεχωριστή δράση (βλ. δράση C2, παρούσα αναφορά), ενώ όλες οι προβλεπόμενες διαχειριστικές επεμβάσεις για το 2018 περιγράφονται σε σχετική τεχνική έκθεση (Αλεξάνδρου & Κουτσερή, 2018).

B. Την ορθολογική διαχείριση της βλάστησης των αποστραγγιστικών τάφρων

Η ορθολογική φιλο-περιβαλλοντική διαχείριση της βλάστησης των αποστραγγιστικών τάφρων αναμένεται να αποφέρει πολλαπλά οφέλη καθώς (1) δύναται να συμβάλλει στην καλύτερη αποστράγγιση των χωραφιών και (2) θα περιορίσει τα περιστατικά φωτιών που

έχουν ως σκοπό τον καθαρισμό τους, αλλά αποτελούν μια παράνομη και επικίνδυνη πρακτική.

A2. Ειδικά ζητήματα διαχείρισης των αποστραγγιστικών τάφρων για το 2019

Όπως προαναφέρθηκε, στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE15 NAT/GR/936 – Prespa Waterbirds είχε ήδη προβλεφθεί η δημιουργία αντιτυρικών ζωνών εντός του υγροτόπου της λίμνης Μικρής και ο καθαρισμός των απολήξεων επιλεγμένων αποστραγγιστικών τάφρων σε περιοχές, όπου οι τάφροι ενώνονται με τον καλαμιώνα του υγροτόπου (Αλεξάνδρου & Κουτσερή 2018). Οι εργασίες είχαν προγραμματισθεί για τον Φεβρουάριο του 2019 με ειδικό αμφίβιο εξοπλισμό κοπής καλαμιών και γεωργικό ελκυστήρα (Εικόνα 1). Σύμφωνα με σχετική τεχνική έκθεση (Αλεξάνδρου & Κουτσερή, 2018), ο καθαρισμός θα εφαρμοζόταν στις απολήξεις επιλεγμένων αποστραγγιστικών τάφρων σε μήκος περίπου 1500μ., σε τέσσερις περιοχές (Σλάτινα Λαιμού – Οπάγια, Λευκώνα Νότια, Λευκώνα Βόρεια και Μικρολίμνη), όπου οι τάφροι ενώνονται με τον καλαμιώνα του υγροτόπου.

Ωστόσο, ο αρχικός προγραμματισμός ανατράπηκε εξαιτίας των μεγάλης έκτασης φωτιών

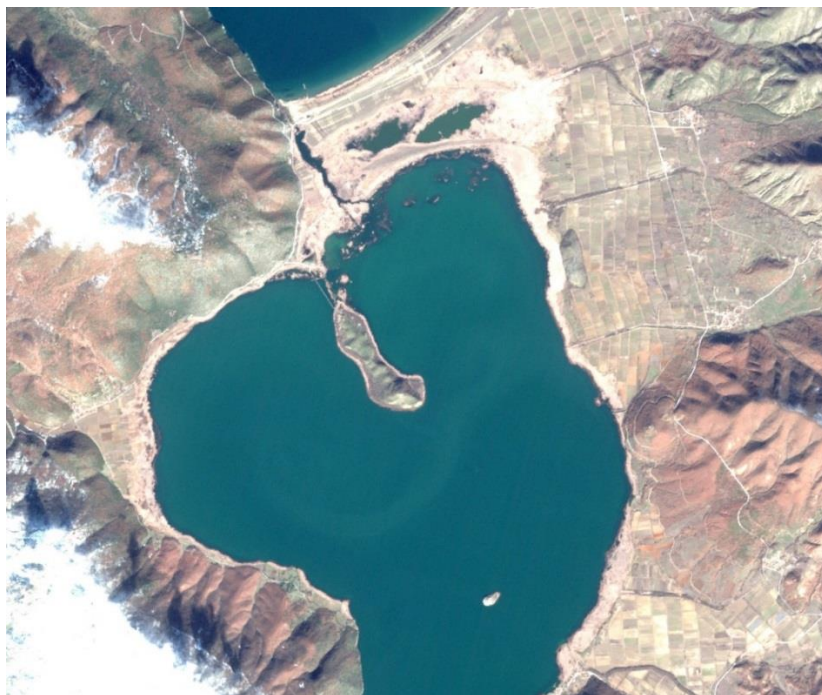

Εικόνα 1. Το αμφίβιο μηχάνημα σε ετοιμότητα τον Φεβρουάριο του 2019.

του 2019. Συγκεκριμένα, τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2019 υπήρξαν πολλά περιστατικά φωτιάς (καταγράφηκαν περισσότερες από 20 εστίες), κατακαίοντας 3000 στρέμματα καλαμιώνα γύρω από τη λίμνη Μικρή Πρέσπα (Εικόνα 2), όπως περιγράφει σχετική ανάλυση δορυφορικών δεδομένων (Willm, 2019). Μέχρι τα μέσα Μαρτίου, φωτιές καταγράφηκαν:

- Στις περιοχές Κλέπιστας και Πύλης,

- Σε μικρή έκταση στην περιοχή της Κρίνας Αγ. Αχιλλείου,
- Στις περιοχές Σλόγκι, Σλάτινα Λαιμού, Σλάτινα Πλατέως και Οπάγια,
- Στις περιοχές Λευκώνας και Αντλιοστασίου,
- Στις περιοχές Καρυών και Μικρολίμνης, και
- Σε πολλές αποστραγγιστικές τάφρους.

Εικόνα 2α: Υπόβαθρο SENTINEL - 8 Φεβρουαρίου 2019

Εικόνα 2β: Υπόβαθρο SENTINEL 3 Μαρτίου 2019

Εικόνα 2. Σύγκριση δορυφορικών εικόνων Φεβρουαρίου και Μαρτίου 2019.

Επισημαίνεται ότι οι φωτιές, είτε εξαπλώνονται στον υγρότοπο από φωτιές σε αποστραγγιστικές τάφρους καθώς θεωρείται ότι έτσι βελτιώνεται η αποστράγγιση των χωραφιών, ή ξεκινούν απευθείας από τον καλαμιώνα ως τρόπος «καθαρισμού» περιοχών από τη βλάστηση για να διευκολυνθεί η αναπαραγωγή των ψαριών.

Καθώς οι φωτιές προηγήθηκαν της εφαρμογής της διαχείρισης στις αποστραγγιστικές τάφρους, τελικά δεν κατέστη δυνατό να πραγματοποιηθούν οι κοπές αυτές εγκαίρως και χωρίς κίνδυνο για τους χειριστές των μηχανημάτων κοπής. Η εξάπλωση φωτιών σε μεγάλες εκτάσεις του υγροτόπου κατά το 2019 καταδεικνύουν την ανάγκη δημιουργίας μόνιμων αντιπυρικών ζωνών και της ορθολογικής διαχείρισης των αποστραγγιστικών τάφρων.

Οι τοπικοί φορείς -Δήμος Πρεσπών, ΦΔΕΠΑΠ, ΤΟΕΒ Πρεσπών, Αγροτικός Συνεταιρισμός «Πελεκάνος» και ΕΠΠ- αναγνωρίζοντας τις καταστροφικές συνέπειες των ανεξέλεγκτων πυρκαγιών τόσο στη γεωργία όσο και στο περιβάλλον έχουν εκδώσει στο παρελθόν (π.χ. 2016) σχετικές ανακοινώσεις. Για τις καταστροφικές φωτιές του 2019, με πρωτοβουλία του ΦΔΕΠΑΠ προσκλήθηκαν σε σύσκεψη οι αρμόδιες υπηρεσίες, φορείς, σύλλογοι και εκπρόσωποι των τοπικών κοινοτήτων, την Παρασκευή 15 Μαρτίου 2019 στο παλιό Δημαρχείο στο Λαιμό Πρεσπών. Μέσα από τη σύσκεψη αναδείχθηκαν τα προβλήματα αντιμετώπισης και οι κίνδυνοι που προκαλούνται από τις φωτιές αυτές, ενώ προτάθηκε η διερεύνηση διαφόρων λύσεων αντιμετώπισης και πρόληψης, ανάμεσα στις οποίες και η ορθολογική διαχείριση της βλάστησης του υγροτόπου και των αποστραγγιστικών τάφρων στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE936, υπό τον συντονισμό και επίβλεψη του ΦΔΕΠΑΠ.

A3. Κύριες επισημάνσεις και συμπεράσματα για τη διαχείριση των αποστραγγιστικών τάφρων κατά το 2019

1. Οι φωτιές του 2019 επηρέασαν μεγάλες περιοχές καλαμιώνα και υγρολιβαδικής βλάστησης, ακόμα και στις περιοχές αποκλεισμού, όπου δεν θα πρέπει να γίνονται επεμβάσεις λόγω των οικολογικών απαιτήσεων ειδών πανίδας, χλωρίδας και τύπων οικοτόπων.
2. Λόγω της εποχής και της έκτασης των φωτιών οι εργασίες για τον καθαρισμό των αποστραγγιστικών τάφρων δεν πραγματοποιήθηκαν τον Φεβρουάριο του 2019, καθώς κατέστη αδύνατο (α) να πραγματοποιηθούν εγκαίρως και (β) χωρίς κίνδυνο για τους χειριστές του εξοπλισμού κοπής. Η εξάπλωση φωτιών σε μεγάλες εκτάσεις του υγροτόπου κατά το 2019, καταδεικνύουν την ανάγκη δημιουργίας μόνιμων αντιπυρικών ζωνών και της ορθολογικής διαχείρισης των αποστραγγιστικών τάφρων.
3. Τα περιστατικά των φωτιών καταδεικνύουν επίσης ότι θα πρέπει να προσαρμοστεί ο χρόνος εφαρμογής κοπών σε αποστραγγιστικές τάφρους και κατά συνέπεια για την επόμενη περίοδο προτείνεται να διεξαχθούν από τον Νοέμβριο του 2019 έως τον Φεβρουάριο του 2020.

B. Επιχειρησιακός σχεδιασμός διαχείρισης αποστραγγιστικών τάφρων για την περίοδο 2019-2020

B1. Σύνοψη προτάσεων διαχείρισης

1. Προτείνεται η εφαρμογή του καθαρισμού των απολήξεων επιλεγμένων αποστραγγιστικών τάφρων σε μέγιστο μήκος 1500μ., όπως παρουσιάζονται στον πίνακα 1. Η εφαρμογή του καθαρισμού θα πραγματοποιηθεί κατά την περίοδο μετά τη λήξη των αγροτικών εργασιών στα γειτνιάζοντα αγροτεμάχια, ήτοι μετά τον Νοέμβριο του 2019 και μέχρι τον Φεβρουάριο του 2020. Οι προτάσεις ακολουθούν αυτές της προαναφερθείσας τεχνικής έκθεσης (Αλεξάνδρου & Κουσερή, 2018) και τα νέα δεδομένα από τις επιπτώσεις των φωτιών του 2019. Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τη νομοθεσία και σχετικό έγγραφο από το Τμήμα Περιβάλλοντος & Υδρο-οικονομίας ΠΕ Φλώρινας (Αριθ. Πρωτ: 5536/71/23-1-2017), δεν απαιτείται περιβαλλοντική αδειοδότηση, καθώς η δράση αφορά την κοπή της βλάστησης και όχι εργασίες εκσκαφών.
2. Προτείνεται η συνεργασία της ΕΠΠ, που θα εφαρμόσει τους καθαρισμούς, και ΦΔΕΠΑΠ με τον Τοπικό Οργανισμό Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ) για τη βέλτιστη εφαρμογή. Πριν την εφαρμογή των επεμβάσεων θα κατατεθεί σχετική τεχνική έκθεση στον ΤΟΕΒ για την έγκριση των επεμβάσεων.
3. Προτείνεται πριν την εφαρμογή, και με την συνεργασία του ΤΟΕΒ, η ΕΠΠ και ο ΦΔΕΠΑΠ να ειδοποιήσουν και να συνεννοηθούν με τους ιδιοκτήτες/ χρήστες των αγροτεμαχίων που εφάπτονται των επιλεγμένων αποστραγγιστικών τάφρων.
4. Τέλος, προτείνεται ο επαναπροσδιορισμός των επιλεγμένων αποστραγγιστικών τάφρων, μετά την εφαρμογή των επεμβάσεων για τη δημιουργία των αντιτυρικών ζωνών, σε συνεργασία με τον ΦΔΕΠΑΠ και τον ΤΟΕΒ. Αυτή η διαδικασία έχει ως στόχο να προσδιορίσει την αναγκαιότητα των επεμβάσεων σε ορισμένες από τις αποστραγγιστικές τάφρους, με τα νέα δεδομένα που θα προκύψουν από την δημιουργία αντιτυρικών ζωνών.

Πίνακας 1. Συνοπτική παρουσίαση προτεινόμενων επεμβάσεων σε αποστραγγιστικές τάφρους

Περιοχή	Αριθμός αποστραγγιστικών τάφρων	Μέγιστο Μήκος (μέτρα)
Σλάτινα Λαιμού	2	560
Σλάτινα Πλατέως - Οπάγια	2	200
Λευκώνα (Νότια – Βόρεια)	6	690
Μικρολίμνη	2	80
ΣΥΝΟΛΟ	12	1530

Γ. Βιβλιογραφικές αναφορές

1. Αλεξάνδρου, Ο. & Ε. Κουτσερή. 2018. Καθαρισμός αποστραγγιστικών τάφρων για την αποφυγή εξάπλωσης πυρκαγιών- Διαχειριστικές προτάσεις για το έτος 2019. Τεχνική έκθεση. Εταιρία Προστασίας Πρεσπών. LIFE15 NAT/GR/936 – Prespa Waterbirds.
2. Κουτσερή, Ε. 2019. Εισήγηση για την αλιεία στις λίμνες Μικρή και Μεγάλη Πρέσπα για το έτος 2019. Εταιρία Προστασίας Πρεσπών.
3. Μαλακού, Μ. 2018. Ανασκόπηση των δράσεων διαχείρισης της βλάστησης στην παραλίμνια ζώνη της λίμνης Μικρή Πρέσπα για τη δεκαετία 2008-2017 και προτάσεις διαχείρισης για το 2018. Αναφορά για την 11^η ΕΔΥ. LIFE15 NAT/GR/000936. Εταιρία Προστασίας Πρεσπών.
4. Willm, L. 2019. Using Sentinel 2 to identify and map wildfire events: test of Burn Area Index for Sentinel-2 (BAIS2) on burned vegetation of Prespa reedbeds. Report within the framework of the LIFE15 NAT/GR/000936 – Prespa Waterbirds Project. Fondation Tour du Valat.